

Totalitarismul – origini și apariție

Totalitarismul este tipul de regim politic în care puterea executivă își subordonează toate celelalte sfere de activitate, îngrădește libertățile democratice ale individului, înlătură partidele politice de opoziție, organizațiile obștești, practică o politică de forță și violență.

În perioada interbelică, în Europa au fost instaurate, în mai multe state, regimuri politice totalitare: **fascismul** (Italia), **nazismul** (Germania) și **comunismul** (Rusia).

Fascismul

(provine din it. “fascia” care înseamnă “mănunchi”)

În urma războiului, Italia înregistrase pierderi enorme care au înrăutățit foarte mult nivelul de trai al oamenilor. Pe de o parte, pretențiile teritoriale ale Italiei nu fuseseră acceptate în totalitate la tratatele de pace, ceea ce a atras critica naționaliștilor la adresa regimului politic liberal aflat la cârma Italiei. Pe de altă parte ascensiunea Partidului Socialist, care promova răsturnarea ordinii sociale existente, a provocat teamă în rândul clasei mijlocii și a marilor proprietari de pământ.

Inrăutățirea situației populației a cauzat o serie de greve muncitorești și mișcări sociale la sate, pe care guvernul de orientare liberală cu greu le putea stăpâni.

Partidul fascist, întemeiat și condus de **Benito Mussolini** a atras de partea sa pe unii dintre foștii combatanți (aflați într-o situație materială grea), pe marii proprietari de pământ, un anumit număr de industriași, o parte a intelectualității cu vederi naționaliste, etc. Cu sprijinul acestora, arătând că numai fasciștii sunt capabili să mențină legea și ordinea în stat, Mussolini a preluat conducerea guvernului la **31 octombrie 1922**, în urma unui marș împotriva capitalei Roma.

Fascismul își are punctual de plecare în concepțiile rasiste și elitiste emise de **J.A. Gobineau** și **H.S. Chamberlain** încă din sec. XIX. Însă, fascismul nu a avut o ideologie clară și enunțată în mod direct precum nazismul sau comunismul.

Nazismul sau național – socialismul

Este o concepție ideologică și politică fascistă. Ea a fost promovată de partidul hitlesrist, Partidul Național- Socialist Muncitoresc din Germania încă din 1919.

Ideologia nazistă a fost expusă în lucrarea “**Mein Kampf**” (“**Lupta mea**”), scrisă de liderul Partidului Național- Socialist, **Adolf Hitler**. Fundamentul ideologiei naziste îl constituie rasismul, elitismul, geopolitica, idei existente încă din sec. XIX la care au fost adăugate: naționalismul exacerbat și antisemitismul.

Adolf Hitler ajunge în fruntea Partidului Național- Socialist German în 1921.

În urma alegerilor din 1932, naziștii devin cea mai puternică forță din parlament, iar Hitler este ales cancelar al Germaniei, de către președintele Hindenburg.

Având majoritatea absolută în parlament, Hitler a primit prin *legea de împuternicire*, puterea absolută în stat. Acest fapt semnifică dispariția Republicii de la Weimar și instaurarea în Germania a dictaturii. Foarte repede, toate partidele au fost scoase în afara legii ori s-au autodizolvat. Mișcarea sindicală a fost distrusă, iar sindicatele au fost absorbite în frontul muncitoresc german, organizat de naziști.

Comunismul sau bolșevismul

Fondatorul ideologiei comuniste este **Karl Marx**. Acesta împreună cu **Friedrick Engels** a elaborat teoria și tactica socialismului proletar revoluționar. În 1847 aderă la *Liga celor drepti*, care în vara aceluiași an devine *Liga comunistilor*. În 1848 redactează “*Manifestul Partidului Comunist*”, în care este fundamentată concepția comunistă despre lume, teoria luptei de clasă a proletarului, rolul său istoric de făuritor al societății noi, comuniste.

Doctrina comunistă este desăvârșită prin aportul teoretic și tactic al lui *Vladimir Ilici Lenin*, cel care transformă ideologia într-o tehnică de cucerire a puterii, prin intermediul unui partid revoluționar bine organizat. Din acest motiv ideologia se mai numește și **marxism-leninism**.

La începutul sec. XX, Rusia țaristă este un butoi cu pulbere, fiind dominată de un regim autocrat, ce păstra amprenta feudalismului și a subdezvoltării economice.

Comuniștii (cunoscuți sub numele de bolșevici) au preluat puterea la **25 octombrie/7 noiembrie 1917 (revoluția din octombrie)**, prin ocuparea sediului guvernului provizoriu din Petrograd de soldații bolșevici. Guvernul provizoriu a fost demis, fiind instituit un guvern bolșevic avându-l în frunte pe I.V. Lenin.

“Totul pentru stat, nimic împotriva lui”, “Oamenii de același sânge trebuie să aparțină unuia și aceluiași imperiu (Reich)” sau *“Toată puterea în mâna sovietelor”* au fost unele dintre devizele regimurilor totalitare ale secolului trecut.